

Eesti Toiduainetööstuse Liit
Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda
Eesti Kaubandus-Tööstuskoda
Eesti Leivaliit
Eesti Kalaliit
Eesti Karastusjookide Tootjate Liit
Eesti Aiandusliit
Meie 059/08.07.2026

Saaja: Vabariigi Valitsus

Koopia: info@agri.ee; info@mkm.ee; info@sm.ee

Pöördumine seoses Nutri-Score'i võimaliku kasutuselevõttuga Eestis

Lugupeetud ministrid

Pöördume Teie poole seoses pakendi esikülje lihtsustatud toitumisalase märgistuse võimaliku kasutuselevõttuga Eestis.

Oleme ühel meelel, et tarbijatele tuleb anda arusaadavat ja usaldusväärset toitumisalast teavet ning soodustada tasakaalustatud toiduvalikuid. Siiski leiame, et Eesti ei peaks vabatahtlikult kasutusele võtma ühtegi märgisüsteemi enne, kui Euroopa Liidus pole kokku lepitud ühtses, teaduspõhises ja toidukultuure arvestavas lahenduses. Pakendi esikülje märgistuse eesmärk peaks olema tarbijainfo lihtsustamine, mitte eksitamine. Toidumärgistus ei tohiks killustada ühtset turgu ega halvendada kohaliku tootmise konkurentsipositsiooni üha kasvava välismaise sortimendi kõrval. Kui liikmesriigid liiguvad erinevate süsteemidega eri suundades, õõnestab see eesmärki, mida pakendi esikülje märgistus peaks teenima: pakkuda selget ja võrreldavat infot tarbijale kogu Euroopa Liidus.

Peame oluliseks rõhutada järgmisi põhimõttelisi seisukohti:

- Ülekaalulisuse ennetamine ja tasakaalustatud toitumisharjumuste kujundamine on kahtlemata olulised ühised eesmärgid. Nutri-Score ei ole nende eesmärkide saavutamiseks aga piisavalt mõjus ja tõendus põhine poliitikameede.
- Nutri-Score'i pikaajalist mõju tegelikule ostukäitumisele, tarbimisharjumustele ja rahvatervise näitajatele ei ole veenvalt tõendatud.
- Euroopa Liidus puudub Nutri-Score'i suhtes konsensus ning Eesti ei peaks enne EL-ülese lahenduse kujunemist ühepoolselt üht süsteemi eelistama.

- Eelistada tuleks lahendusi, mis aitavad teha teadlikke valikuid ilma üksikuid tooteid lihtsustatud viisil stigmatiseerimata või tarbijat täiendava märgimüraga segadusse ajamata.
- Ka vabatahtlik märgistussüsteem võib mõjutada jaekaupluste sortimendiotsuseid ja turundust, suurendades survet kohandada tooteid eeskätt algoritmi kriteeriumidele vastavaks, mitte rahvatervise eesmärkide täitmiseks.
- Suureneb ettevõtjate halduskoormus ja bürokraatia, sealhulgas kontrolli-, hindamis- ja pakendilahendustega seotud kulud.
- Nutri-Score võib seada ohtu siseturu jätkusuutlikkuse ning suurendada välismaiste omamärgitootjate osakaalu siseturul. Turul peavad kehtima ühtsed mängureeglid.

Seega ei seisne küsimus üksnes ühes märgistuses, vaid laiemalt tõenduspõhises ja vastutustundlikus poliitikakujundamises. Keeruka rahvatervise probleemi lahendamisel ei saa eelistada meedet, mille tegelik mõju ülekaalulisuse vähendamisele, pikaajalisele tarbimiskäitumisele ja rahvatervise näitajatele ei ole veenvalt tõendatud.

Jääb selgusetuks, miks toidumärgistuse eest vastutav Regionaal- ja Põllumajandusministeerium liigub praegusel hetkel nii intensiivselt Nutri-Score'i kasutuselevõtu suunas. Seda eriti olukorras, kus süsteemi suhtes puudub Euroopa Liidus konsensus, osa turuosalisi on sellest taandumas ning Euroopa Komisjon plaanib Euroopa Kontrollikoja soovitude¹ valguses naasta toidumärgistuse küsimuse juurde alles 2027. aastal.²

Juuni alguses Eesti Toiduainetööstuse Liidu tellimisel ja Norstati läbi viidud rahvastiku üldpopulatsiooni tarbijauuringus selgus, et üle poole (63,6%) vastanutest peavad praegust pakendiinfot piisavaks ning alla veerandi (23,2%) sooviks täiendavat tooteinfot. Seetõttu tekib küsimus, mis on selle tegevuse laiem eesmärk, millist selgelt tuvastatud tarbijavajadust lahendatakse ja kelle huvides see on?

Euroopa Liidus puudub konsensus

Samas ei ole Nutri-Score'i kasutuselevõtt Euroopas nii ühesuunaline, nagu Eestis mõnikord väidetakse. Näiteks Itaalia on süsteemist kategooriliselt keeldunud, Kreeka on selle vastu avalikult seisukoha võtnud, Rumeenia on kasutuselevõtu pausile pannud ning Hollandi ja Poola uurimisrühmad on avaldanud süsteemi algoritmi ja tõendusbaasi suhtes tugevat kriitikat. Märgistusest on loobunud ka üha enam ettevõtteid, sh Danone, Ferrero ja Nestlé (osaliselt).

---

¹ Euroopa Kontrollikoda. (2024). Special report 23/2024: Food labelling in the EU – Consumers can get lost in the maze of labels. <https://www.eca.europa.eu/en/publications?ref=sr-2024-23>

² Euroopa Komisjon. (2024). Replies of the European Commission to the European Court of Auditors Special Report. https://www.eca.europa.eu/Lists/ECARepplies/COM-Replies-SR-2024-23/COM-Replies-SR-2024-23_EN.pdf

Samal ajal on kasutusel mitmeid alternatiivseid märgisüsteeme. Näiteks osutavad Põhjamaade lukuaugu märgis (*Keyhole*) ja Soome südmemärgis (*Sydänmerkki*) tervislikumatele valikutele sama tootekategooria sees, ilma toitu „punaseks“ märgistamata. Itaalias on kasutusel näiteks toidupatarei (*Nutrinform Battery*) märgis, mis informeerib tarbijat toiduportsjonis sisalduvatest makrotoitainetest ja aitab teha individuaalselt targemaid toitumisvalikuid, aga ka soovituslik tarbimise märgistus toidufoori kujul (*Guideline Daily Amount/Reference Intake*), mis lähtub päevasest tarbimisvajadusest.

Seega puudub Euroopa Liidus üksmeel nii märgise vormi, teadusliku aluse kui ka selle mõju osas erinevate toitumisharjumustega kultuurides. Seda enam jääb mõistmatuks Eesti ühepoolne kallutatuse eelistada üht konkreetset süsteemi, eriti kui näiteks naaberriik Leedu on otsustanud Põhjamaades kasutusel oleva rohelise lukuaugu märgise kasuks.

Nutri-Score'i objektiivsed piirangud

Nutri-Score'i tutvustatakse kui teaduslikult põhjendatud ja tarbijale kiiret infot pakkuvat märgist. Kuid selle pikaajaline mõju tegelikule ostukäitumisele ega rahvatervisele ei ole väljaspool kontrollitud uuringukeskkonda tõendatud. Positiivsed tulemused põhinevad suuresti simuleeritud katsetel ja modelleeritud mõjudel, mis ei peegelda päris ostuolukordi ega tegelikke tarbimisharjumusi pärast ostu sooritamist. Seetõttu on selliste tulemuste esitamine tõendina süsteemi tegeliku rahvatervisemõju kohta eksitav.

Nutri-Score'i kasutatavates riikides, sealhulgas Prantsusmaal alates 2017. aastast, ei ole rahvatervise näitajate areng võimaldanud omistada süsteemile veenvat positiivset mõju ülekaalu või rasvumise vähendamisel.³ Isegi näiliselt paranev modelleeritud ostukäitumine ei võrdu automaatselt positiivse mõjuga rahvatervisele. Ka LABRISe 2025. aasta teaduskirjanduse ülevaade⁴ osutab mitmele Nutri-Score'i sisulisele piirangule. Muu hulgas ei arvesta süsteem näiteks vitamiinide, mineraalainete, toidu töötlemisastme, taimekaitsevahendite jääkide ega keskkonnamõjuga. Kõigil neil aspektidel on oma roll normaalses söömisel.

Seejuures ei ole Eestis seni piisavalt käsitletud Nutri-Score'i puudustele viitavaid kriitilisi teadusartikleid, negatiivseid tulemusi ega kallutatuse riski küsimust. Nutri-Score'i puudutava teadusliku tõendusbaasi puhul on osutatud tõsisele kallutatuse riskile, kuna suur osa valideerivaid uuringuid on tehtud märgise arendajate või nendega seotud uurimisrühmade poolt.⁵ Rahvatervise eesmärgil märgistuse kasutuselevõtul ei peaks piisama üksnes labori-

---

³ Observatoire Français d'Épidémiologie de l'Obésité (OFEO). (2024). Enquête épidémiologique nationale sur le surpoids et l'obésité. Ligue Nationale Contre l'Obésité / Odoxa.

⁴ Riigi Laboriuuringute ja Riskihindamise Keskus (LABRIS). (2025). Pakendi esikülje toitumisalase teabe märgisüsteemid. I etapp: erinevate märgisüsteemide võrdlus, teaduskirjanduse ülevaade. Tartu, 01.10.2025, lk 10–11, 13–15 ja 21

⁵ Peters, S., & Verhagen, H. (2024). Publication bias and Nutri-Score: A complete literature review of the substantiation of the effectiveness of the front-of-pack logo Nutri-Score. *PharmaNutrition*, 27, 100380.

<https://doi.org/10.1016/j.phanu.2024.100380>

, simulatsiooni- või modelleerimistulemustest. See eeldab sõltumatut, läbipaistvat ja veenvat teaduspõhist tõendust.

Samuti puudub seni põhjalik analüüs selle kohta, milline märgisüsteem sobiks sisuliselt ja vormiliselt Eesti kultuuriruumi. Selline analüüs on vajalik ka selleks, et Eesti saaks kujundada põhjendatud seisukoha juhul, kui ühtse üleeuroopalise pakendi esikülje märgise arutelud Euroopa Liidu tasandil taas aktiveeruvad.

Näiline vabatahtlikkus ja mõju Eesti tootjate konkurentsivõimele

Nutri-Score'i kasutavate riikide näitel ilmneb, et isegi vabatahtliku süsteemina avaldab see sisulist mõju sisseostu- ja sortimendiotsustele ning turunduspraktikatele.

Eesti toidutööstus tegutseb juba praegu tugeva konkurentsisure all ning ühe konkreetse märgisüsteemi eelistamine võib anda turueelise toodetele, mida on kohandatud eeskätt algoritmi tehnilistele kriteeriumidele vastamiseks, mitte toote sisuliseks parendamiseks või tervisliku toitumise toetamiseks. Praktikas võib see tähendada retsepti muutmist viisil, mida algoritm soosib, ilma et toode muutuks sisuliselt tervislikumaks: näiteks asendatakse looduslikud säilitusained kunstlike lisaainetega, mida algoritm ei arvesta. Nii tekib oht, et reformuleerimise eesmärk ei ole enam tervislikum toode, vaid pelgalt parem Nutri-Score'i hinne.

Tihedas konkurentsisis ei pruugi selline kohandamine jääda tootjale vabatahtlikuks valikuks, vaid võib muutuda äriliseks paratamatuseks, kui paremat hinnet hakatakse kasutama sortimendiotsustes ja turunduses. See võib soodustada märgise koondumist eeskätt välismaistele omamärgitoodetele ning kahjustada kohalike toodete konkurentsivõimet jaeriiulil.

Risk on eriti suur traditsioonilise kohaliku toodangu puhul, mille koostist ei ole sageli võimalik algoritmi järgi „optimeerida“ toote olemust, maitset või valmistusviisi muutmata. Kui selline hinne hakkab mõjutama tarbijate valikuid ja jaekaubanduse otsuseid, võib see vähendada kohalike toodete nähtavust, halvendada kodumaise töötlemise tasuvust ja nõrgendada Eesti tootjate positsiooni siseturul. Pikemas vaates suurendab see sõltuvust omamärgitoodetest ja imporditud sortimendist ning avaldab täiendavat survet investeeringutele ja ekspordivõimekusele.

Ministeeriumi avalik kommunikatsioon – küsitav müüdimurdja roll

Näib, et Regionaal- ja Põllumajandusministeerium on võtnud omaalgatuslikult Nutri-Score'i müüdimurdja rolli.⁶ Seejuures jääb selgusetuks, millistel kaalutlustel on otsustatud käsitleda eraldiseisvalt just seda märgistussüsteemi. Kui müüdimurdmise põhjenduseks on asjaolu, et märgis esineb osaliselt Eestis müüdavatel toodetel, ei selgita see, miks ei käsitleta samal viisil teisi kaubanduses kasutatavaid märgistusi ning millest lähtuvalt on ministeerium

---

⁶ Põllumajandus- ja Regionaalministeerium. (2026, 18. juuni). Nutri-Score. <https://agri.ee/toiduohutus-taime-ja-loomatervis/toiduohutus/nutri-score>

valinud just sellised väited. Seetõttu peame vajalikuks, et ministeeriumi kommunikatsioon oleks selles küsimuses tasakaalustatud, läbipaistev ja võrreldav ka teiste märgistussüsteemide käsitlemisega.

Toome ministeeriumi veebilehel avaldatud väited ja meie vastused neile eraldi välja lisas (vt LISA), kuna ministeeriumi avalik kommunikatsioon kujundab paratamatult poliitilist ootust ja avalikku arusaama küsimuses, mille üle sisuline vaidlus alles käib. Meie hinnangul ei saa ühepoolne ja vastuoluline „müüdimurdmine“ asendada tasakaalustatud poliitikaarutelu.

ETTEPANEKUD

Eesti huvides on toetada Euroopa Liidu tasandil ühtse pakendi esikülje märgistuse väljatöötamist. Selline lahendus peab olema teaduspõhine, proportsionaalne, tarbijale arusaadav ning arvestama liikmesriikide toitumissoovituste, toidukultuuri ja tootjate tegelike võimalustega. Inimeste toitumise suunamine keelumärkide kaudu ei ole positsioon, mida vaba valikut soosiv ja bürokraatiat vähendav riik peaks võtma. Kuni sellist üleeuroopalist kokkulepet ei ole, ei peaks Eesti kiirustama ühe süsteemi eelistamisega, eriti kui selleks pole konsensuslikku ootust. Ühtse turu toimimise seisukohalt on probleemne, kui liikmesriigid loovad paralleelselt erinevaid lahendusi, mis vähendavad tarbijainfo võrreldavust ja killustavad siseturgu. Samuti suurendab see ettevõtjate kulutusi ning seab tootjaid ebavõrdsesse konkurentsiolukorda, kus eriti haavatavad on väiketootjad. Eelkõige tuleks vältida olukorda, kus kasutusele võetakse märgisüsteem, mis võib lähiajal minna muutmisele.

Eeltoodust tulenevalt teeme järgmised ettepanekud:

1. **Mitte võtta Nutri-Score'i Eestis ühepoolset kasutusele** ega kujundada sellest riiklikult eelistatud märgist enne EL-ülese lahenduse kokkuleppimist või sellise süsteemi väljatöötamist. Seejuures tuleb kaitsta siseturgu ning vältida tarbetu bürokraatia ja halduskoormuse kasvu.
2. **Toetada Euroopa Liidu tasandil ühtset, teaduspõhist ja liikmesriikide toidukultuuri arvestavat pakendi esikülje märgistust**, mis toetab teadlikke toitumisvalikuid ega killusta siseturgu.
3. **Hinnata põhjalikult märgistuse mõju Eesti tootjatele**, sealhulgas konkurentsivõimele, kodumaise töötlemisvõimekuse säilimisele, pakendikuludele, halduskoormusele, jaekaubanduse sortimendiotsustele ja ekspordivõimalustele.
4. **Hinnata Nutri-Score'i teaduslikku tõendusbaasi sõltumatult ja erapooletult.** Võtta arvesse ka negatiivseid tulemusi, süsteemi puudustele viitavaid analüüse ning kallutatust. Eristada mudelkeskkonnas saadud tulemusi päriselu mõjudest

ostukäitumisele, tarbimisharjumustele ja rahvatervise näitajatele. Konsulterida sõltumatute toitumisteadlastega.

5. **Võrrelda süsteemselt alternatiivseid pakendi esikülje märgistuse lahendusi**, sealhulgas selliseid, mis aitavad esile tõsta paremaid valikuid ilma üksikuid tooteid negatiivselt stigmatiseerimata.
6. **Vormiliste tegevuste asemel suunata ressursse tasakaalustatud eluviisi edendamiseks toitumisharidusse ja liikumisharjumuste kujundamisse juba rohujuuretasandil**, sealhulgas koostöös toidutööstusega, et kujundada normaalseid söömisharjumusi ning luua ümbritsevas keskkonnas paremaid liikumisvõimalusi.

Oleme valmis konstruktiivseks koostööks, et leida Eesti tarbijate tervist, ettevõtjate konkurentsivõimet ja Euroopa Liidu siseturu toimimist toetavad lahendused.

Lugupidamisega

Sirje Potisepp Eesti Toiduainetööstuse Liidu juhataja

Kerli Ats Eesti Põllumajandus - Kaubanduskoja juhatuse esinaine

Mait Palts Eesti Kaubandus -Tööstuskoja peadirektor

Valdur Noormägi Eesti Kalaliidu juhataja

Uno Kaldmäe Eesti Leivaliidu president

Nele Normak Eesti Karastusjookide Tootjate Liidu juhataja

Raimond Strastin Eesti Aiandusliidu tegevjuht

Lisa: Näited Nutri-Score'iga seotud müütidest

Nutri-Score'iga seotud „müüdid“

Toome välja Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kodulehel loetletud müüdid ning neile antud ekslikud vastused seisuga 06.07.2026.

Müüt: Nutri-Score soovitab süüa piiramatus koguses kaloririkkaid tooteid

Vastus: "Ühegi toidu tarbimine piiramatus koguses ei ole tervisele hea. Nutri-Score ei asenda toitumissoovitusi, vaid võimaldab teha paremaid valikuid sarnaste toodete seast. Näiteks pähklikreemide hulgast saab hinnanguks A üksnes maapähklitest valmistatud toode. Tooted, mis sisaldavad ka lisatud suhkrut ja/või soola, saavad kehvema hinnangu."

Ministeeriumi vastuses ei ole väitele sisuliselt vastatud ning viidatud on vaid ühele konkreetsele näitele maapähklivõi kujul. Seejuures on jäetud märkimata, et Nutri-Score ei arvesta portsjoni suuruse, toidukordade arvu ega tarbimise sagedusega. Küsimus ei puuduta üksnes kaloririkkaid toite, vaid kõiki toite, sest Nutri-Score ei arvesta tegelikku tarbimist ning selle kohta peaks info olema läbipaistev. Nii pole näiteks Nutri-Score'i vaatepunktist vahet, kas tarbija sööb ära ühe lõigu, pool pitsat või terve pitsa, skoor jääb endiselt samaks. Kui informatiivne saab selline märgis tervislikule toitumisele suunamisel tegelikult olla?

Müüt: Nutri-Score ei võta arvesse toidu lisaainete (nt toiduvärvide ja säilitusainete sisaldust tootes)

Vastus: "Nutri-Score võtab aluseks kohustuslikus toitumisalases teabes esitatud info ja esitab selle lihtsustatud viisil. Ka ükski teine praegu Euroopas kasutusel olev pakendi esikülje märgistus ei võta muid aspekte otseselt arvesse. Kui tootes on kasutatud toidu lisaaineid, esitatakse need koostisosade loetelus."

Ministeeriumi vastusest ei selgu, millist konkreetset kohustuslikus toitumisalases teabes esitatud infot Nutri-Score arvesse võtab. Seejuures juhime tähelepanu, et Nutri-Score ei võta arvesse isegi tervislikuks toitumiseks vajalike mineraalide ega vitamiinide sisaldust. Lisaks ei vasta tõele väide, et ükski teine pakendi esikülje märgistus ei võta neid aspekte arvesse. Näiteks Põhjamaade lukuaugumärgist ei ole võimalik saada, kui tootele on lisatud magusaineid, mille ministeerium on mingil põhjusel lisaainete loetelust välja jätnud.

Müüt: Nutri-Score toob tootjate jaoks kaasa litsentsikulud

Vastus: "Nutri-Score kasutamine on tootjate jaoks vabatahtlik ja tasuta."

Ükski pakendiinfo süsteem ei saa *de facto* olla tasuta. Seejuures jätab ministeerium mainimata olulise asjaolu, et Nutri-Score'i kasutamisel peab seda kasutama kogu kaubamärgi alla kuuluva tootekategooria ulatuses. Tootjale tähendab see ulatuslikku pakendite välja vahetamist.

Müüt: Nutri-Score keelab teatud toitude söömise

Vastus: "Nutri-Score ei keela, vaid toimib suunajana. See annab toote toitainelisele koostisele üldise hinnangu, mis lihtsustab sarnaste toodete võrdlemist ja aitab üles leida paremad valikud."

Ükski toidumärgis ei tohiks sisuliselt stigmatiseerida ega heidutada tarbimast tooteid, mis võivad mõistlikus koguses olla osa tasakaalustatud toitumisest. Punane värv ei ole tarbija jaoks neutraalne teave, vaid seostub valgusfoori loogikast tulenevalt peatumisega. Üldjuhul peaks „tarbijate suunamine“ (kui selleks on põhjust) põhinema üksnes positiivsel kinnistamisel ehk ainult paremate valikute esiletoomisel, nagu teevad seda teised märgised, mitte toitude hoiatava värvikoodiga märgistamisel. Lisaks tekitab selline valgusfooripõhine märgis tarbetut toidu- ja märgistumüra, kus tarbija ei mõista enam, mida ta tohib süüa ja mida mitte, kuigi tegelikult sõltub tervislik toitumine kogustest, sagedusest ja toidulauast tervikuna.

Seejuures ei saa ka väita, et Nutri-Score lihtsustab sarnaste toodete võrdlemist: tegelikkuses ei saa näiteks piima ja piimatooteid (kodujuust, hapukoor jne) omavahel võrrelda, sest need ei kuulu samasse kategooriasse.

Müüt: Nutri-Score "karistab" traditsioonilisi toite

Vastus: "Kehvem hinnang tuleneb toidu suuremast soola-, suhkru- ja rasvasisaldusest, mitte sellepärast, et see on traditsiooniline. Neid toite ei peaks menüüst täielikult välja jätma, vaid tarbima harvem ja väiksemates kogustes. Traditsiooniline ei ole alati tervislikum."

Küsimus ei seisne traditsiooniliste toitade tervislikkuses, vaid selles, et Nutri-Score'i lihtsustatud hindamismudel võib seada kohaliku toidukultuuri ja tootmise ebasoodsasse positsiooni. Näiteks keeldus Itaalia Nutri-Score'i süsteemi kasutamisest, kuna kohalikud toidud, sealhulgas kvaliteedimärkidega tooted nagu oliiviõli, või, juustud ja ökoloogilised lihatooted said hävitava hinnangu. Need asendusid välismaiste ultratöödeldud omabränditoodetega, mis halvendasid kohaliku tooraine positsiooni koduturul.

Kui eesmärk on siseturu tugevdamine, kaitsmine ja majandusliku väärtuse loomine, siis Nutri-Score seda eesmärki ei teeni.

Müüt: Süsteem on ebaõiglane – friikartulid saavad rohelise märgise

Vastus: "Hinnang antakse tootele sellisena, nagu see pakendis on (hilisemat valmistusviisi ei arvestata). Ainult kartulist koosnev friikartul võib saada rohelise hinnangu. Lisatud õli ja sool muudavad selle kehvemaks."

See näide ilmestab eriti selgelt, miks süsteem ei arvesta reaalse tarbimise ega tarbijakäitumisega. Ka tarbija mõistab, et külmutatud friikartulid ei saa tegelikkuses olla A-märgistusega toode. Toiduliidu tellitud ja Norstati läbi viidud uuringus andis külmutatud friikartulitele 34% vastajatest hindeks D ja 27% hindeks E. **Hinde A andis vaid 3% vastajatest.**

Tarbija suhtes ei ole aus, et hinnang antakse tootele sellisena, nagu see pakendis on, arvestamata selle tegelikku valmistusviisi ja tarbimist. See võib kujuneda nn „tervisepesuks“, kus lihtsustatud märgis loob tootest soodsama kuvandi, kui selle tegelik tarbimisviis võimaldab.

Müüt: Nutri-Score eksitab tarbijaid

Vastus: "Nutri-Score teeb keeruka info lihtsamini mõistetavaks ja parandab üldist arusaamist toodete toitainelisest koostisest (aitab üles leida paremad valikud)."

Millel põhineb väide, et Nutri-Score parandab üldist arusaamist toodete toitainelisest koostisest? Seejuures on oluline lähtuda sellest, kas tarbijad ise peavad sellist lisamärgistust vajalikuks. Norstati läbiviidud uuringust selgus, et 63,6% vastajatest leidis, et praegune info pakenditel on piisav ja täidab nende vajadusi, ning vaid 23,2% leidis, et see ei ole piisav. Sealhulgas eelistas Nutri-Score'i vaid 13% inimestest ehk ligikaudu 3% kogu valimist, kelle hinnangul ei olnud info praegusel kujul piisav või oli raskesti arusaadav.

Küsimus seisneb ka selles, mida peetakse paremaks valikuks. Näiteks saab soolalõhe kehvema Nutri-Score'i hinde kui külmsuitsulõhe või krabipulgad, kuigi 92% inimestest pidas tootevõrdluses intuiitiivselt tervislikumaks just soolalõhet. Kas Nutri-Score aitab sellisel juhul tõesti leida üles paremad valikud? Pigem tekitab see segadust ja vastuolu tarbijates.

Müüt: See on liiga lihtsustatud ja ei arvesta kõike

Vastus: "See on teadlik lihtsustus, et info oleks kergesti mõistetav. Arvestab positiivselt kiudaineid, valke, puu- ja köögiviljasisaldust. Negatiivselt soola, suhkruid, küllastunud rasvhappeid. Täpsem info on alati pakendil olemas."

Jääb selgusetuks, millise info teeb Nutri-Score kergesti mõistetavaks, kui see ei tõsta pakendil selgelt esile ühtegi toitaineid? Mille põhjal on see „teadlik lihtsustus“ tehtud ning kas toitumist on üldse kohane teadlikult lihtsustada?

Müüt: "Hea" hinnanguga toite võib süüa piiramatult

Vastus: "Nutri-Score aitab suure tootevaliku seast üles leida paremad valikud. Iga toidu puhul on oluline mõõdukus. Loeb toitumine tervikuna."

Tervisliku toitumise loogika seisneb tasakaalustatuses ja terviklikkuses. Paraku ei võta Nutri-Score arvesse üldist toitumist, toidukordade arvu, tarbimise sagedust ega valmistusviisi.

Norstati läbi viidud uuringus nõustus lausa 71% vastajatest väitega, et "toidulaua tervislikkus sõltub pigem üldisest toitumisharjumusest kui ühest konkreetsest toiduainest/toidukaubast". Seega läheb Nutri-Score vastuollu üldise arusaamaga, et määrav on terviklik toitumisharjumus, mitte üksiku toote eraldiseisev hinnang.

Müüt: Nutri-Score kahjustab ettevõtteid

Vastus: "Nutri-Score on vabatahtlik ja ettevõtjad otsustavad ise, kas seda kasutada. Eesmärk on pakkuda lihtsamini mõistetavat infot ja toetada tarbijaid valikute tegemisel."

Kas ministeerium on viinud läbi mõjuanalüüsi selle kohta, kui suur osa Eesti ettevõtetest oleks valmis selle süsteemiga vabatahtlikult liituma, võttes arvesse ka turu sügavust? Kas ministeerium on hinnanud Nutri-Score märgise koondumise riski vaid omamärgitoodetele? Riigi positsioon peaks olema kohalike toodete müügi soodustamine ning ühise mänguvälja ja turureeglite kaitsmine, et reeglid oleksid kõigile võrdsed.

Müüt: Nutri-Score ei ole teaduspõhine

Vastus: "Nutri-Score töötati välja teadusuuringute põhjal Prantsusmaa avaliku sektori terviseasutuste eestvedamisel. Seda on arendatud koos teadlastega ning see on heas kooskõlas riiklike toidusoovitustega."

Kuidas saab väita, et Nutri-Score on „heas kooskõlas riiklike toidusoovitustega“ kui vastav analüüs veel puudub? Kuivõrd saab Prantsusmaa avaliku sektori rahastatud uuringuid pidada sõltumatuks ja erapooletuks? Kuivõrd on hinnatud viidatud uuringute erapooletust?

Seejuures on mööda vaadatud asjaolust, et mitmed teadlased on viidanud ka sellele, et Nutri-Score'il puudub reaalne mõju ning see ei ole kooskõlas riiklike toidusoovitustega. Näiteks Hollandis sai 19% riiklike toitumissoovitustega mittekooskõlas olevatest toodetest Nutri-Score'i hinnanguks A või B, samas kui 25% toitumissoovitustega kooskõlas olevatest nn „tervislikest“ toodetest sai hinnanguks C, D või E.⁷

Müüt: Positiivsed uuringud on Nutri-Score'i enda omad

Vastus: "Kõik positiivsed uuringud ei ole seotud Nutri-Score'i arendajatega. Positiivne tulemus ei tähenda automaatselt kallutatust ning sama kriitiliselt tuleb vaadata ka kriitikute väiteid."

Nutri-Score'i puudutava teadusliku tõendusbaasi puhul osutatud tõsisele kallutatuse riskile, kuna suur osa valideerivaid uuringuid on tehtud märgise arendajate või nendega seotud uurimisrühmade poolt.⁸

Samamoodi ei tohiks ka negatiivset tulemust kõrvale jätta üksnes põhjusel, et see on Nutri-Score'i suhtes kriitiline. Kui ministeerium rõhutab vajadust vaadata kriitikute väiteid sama kriitiliselt, tuleb seda põhimõtet rakendada ka positiivsete tulemuste suhtes.

Müüt: Nutri-Score ei peata rasvumist, seega on kasutu

---

⁷ Gerritsen, J., Verhagen, H., & Peters, S. (2023). The Updated Algorithm of Front-of-Pack Label Nutri-Score Is Not in Line with Dutch Food-Based Dietary Guidelines: Results of Calculations with Dutch Food Composition Database. *Proceedings*, 91(1), 326. <https://doi.org/10.3390/proceedings2023091326>

⁸ Peters, S., & Verhagen, H. (2024). Publication bias and Nutri-Score: A complete literature review of the substantiation of the effectiveness of the front-of-pack logo Nutri-Score. *PharmaNutrition*, 27, 100380. <https://doi.org/10.1016/j.phanu.2024.100380>

Vastus: "Nutri-Score on üks vahend, mis aitab inimestel teha paremaid toiduvalikuid. Ükski üksik lahendus ei ole võluvits."

Rasvumise vähendamisel on keskne roll järjepideval toitumis- ja liikumisharidusel, mida kujundatakse rohujuuretasandil, mitte üksiku pakendimärgise kaudu. Kui lähtuda pelgalt Nutri-Score'i kasutavate riikide rahvatervise andmetest, siis selle märgise kasutuse ajal on ülekaalulisus ning rasvumine jätkuvalt kasvutrendis. See on mõneti ka loogiline, sest toitumisest tingitud terviseprobleemidega inimene otsib küll lihtsaid lahendusi ning ostukäitumine võib isegi muutuda, kuid vaevleb endiselt harjumuste küüsis ning valmistab kodustes tingimustes näiliselt paremast tootevalikust jätkuvalt ebatervislikku sööki.

Siiani ei ole selge, mis on Nutri-Score'i vabatahtliku kasutuselevõtmise tegelik vajadus, kui tarbija ise selleks vajadust ei näe. Viidatud probleemide lahendamiseks tuleks leida riigid, kus tervisenäitajad on paranemas ning seejärel analüüsida meetmeid, mida seal on kasutusele võetud. Nutri-Score'i kasutavate riikide hulgas faktiliselt tõendatav positiivne mõju puudub.